

ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА: ПОНЯТТЯ І СУТЬ.
Дахно Л.М. студ. 2курсу ФЕІП, спец. «Менеджмент»
Науковий керівник: ст. викл. Циганок М.Г.

У будь-якому суспільстві існує і повинне існувати меншина населення, яке ухвалює найважливіші рішення в суспільстві і править більшістю. Ця меншина, що здійснює функції управління, володіє специфічними особовими особливостями і професійними якостями, що допомагають перебувати при владі і утримувати її. Цей особливий прошарок людей називають правлячою або політичною елітою.

Під політичною елітою можуть розумітися, наприклад, правляча каста, середньовічна аристократія, правлячий клас Нового часу, елітні групи сучасного суспільства. Всі ці прошарки розрізняються за своїм походженням, способом і джерелам рекрутування, способу життя, проте мають і ряд фундаментальних загальних ознак – займають привілейоване положення в суспільстві, мають більш високий рівень життя, а головне – контролюють основні важелі влади.

Політична еліта – це привілейована група, яка займає керівні позиції у владних структурах і безпосередньо бере участь в ухваленні рішень, зв'язаних з використанням влади.

Еліти (в перекладі з французького – «краще», «вибране»): представляють в політиці групові інтереси; створюють оптимальні умови для їх реалізації і узгодження; формують мету і перспективи розвитку суспільства; ухвалюють стратегічно важливі рішення і використовують ресурси державної влади для їх реалізації.

Політична еліта як найактивніша, компетентна і впливова частина суспільства грає ключову роль в політичному процесі. Вона бере участь в розробці і уваленні стратегічних рішень і керує їх реалізацією, вивчає напрями суспільного розвитку, формує оборонну політику країни, представляє країну на міжнародній арені. Еліти також грають основну роль у виробленні тієї або іншої ідеології або політичної течії, у формуванні громадської думки і мобілізації мас для участі в політичних акціях і рухах.

Політичні еліти поділяються багатьма способами: 1) за способом формування: відкрита (вибори), закрита; 2) авторитарна, тоталітарна, демократична, ліберальна; 3) за видами політичної діяльності: державна, муніципальна, еліта громадських організацій; 4) правляча еліта, опозиційна еліта та контр еліти.

Ідеї поділу суспільства на «вищих» і «нищих» виникли в глибокій старовині. Так, Конфуцій обґрунтував розподіл суспільства на «благородних чоловіків» (правлячу еліту) і «нижчих людей» (простолюдників). В античній філософії елітарний світогляд був якнайповніше сформульовано Платоном. Ідеолог афінської аристократії, він рішуче виступав проти допущення демоса до участі в політичному житті, в державному управлінні, зневажливо іменуючи його натовпом, ворожою мудрості.

Професор, депутат, сенатор Г. Моска (1854-1941) сформулював свою теорію еліти в роботах «Основні політичні науки» і «Історія політичних доктрин». Аналіз «політичного класу» Г. Моска здійснював за допомогою організаційного підходу. На його думку:

1) розвиток будь-якого суспільства незалежно від способу соціальної і політичної організації здійснюється керівним класом:

2) групова згуртованість і єдність, властива суспільному класу, забезпечують завдяки наявності у нього організації, структури, що дозволяє зберігати владу;

3) сам правлячий клас неоднорідний; він складався з двох прошарків: дуже нечисленної групи «вищого начальства» (щось подібне до «над еліти» всередині еліти) і набагато більш численної групи «начальників середньої ланки»;

4) входження в політичний клас припускає наявність у індивіда особливих якостей і здібностей. Доступ в політичний клас відкривають три якості: військова доблесть, багатство, церковний сан. З ними пов'язано три форми аристократії – військова, фінансова і церковна. У результаті розвитку цивілізації переважаючим стає багатство. Менше значення мають наукові знання, уміння застосовувати їх практично;

5) домінуючим критерієм для відбору в політичний клас є здатність управляти, яка включає знання національного характеру, ментальність народу і власне досвід управління.

Політична еліта відіграє надзвичайно важливу роль у досягненні політичного успіху і соціально позитивної спрямованості політичних процесів. Це зумовлено насамперед тим, що вона уособлює найважливіші сутнісні риси політики: владу, авторитет, вплив, керівництво, представництво і відображення суспільно-політичних інтересів. З точки зору суспільного управління, будь-яке суспільство може бути поділене на два основних стани – більшість, якою керують, і меншість, що керує, відносини між ними є стрижнем усієї політичної історії».

Отже, сенс політичної еліти як феномена суспільного життя полягає у здійсненні авторитетного керівництва у сфері політики. Авторитетною ж, як правило, є влада, сприйнята тими людьми, на яких вона поширюється. Добровільно підкорюючись авторитетним політичним елітам, які адекватно відображають інтереси громадян, останні легітимізують політичну владу, сприяючи її ефективності, а відтак – стабільності суспільно-політичного розвитку, досягненню спільного блага.